

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2021; 7(3): 27-29

© 2021 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 16-05-2021

Accepted: 18-06-2021

Channabasava

Assistant Professor,

Department of Kannada,

Gulbarga University,

Bashumiyani Sahukar Govt First

Grade College, Manvi, Raichur,

Karnataka, India

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ 'ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ: ಪುರಷ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿರೋಧದ ನೆಲೆಗಳು

Channabasava

'ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ' ನಾಟಕವು ಭೂಮಿಯ ಹಂಚಿಕೆ, ಉಳುಮೆ, ಉತ್ಪಾದಕತೆ, ಎಂಬ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಕಾಮ, ತಾಯ್ತನ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲಿನ ಒಡೆತನ, ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣ, ಸ್ತ್ರೀ ಚೈತನ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಾಮ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಒಡೆತನ, ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು, ಸಫಲಕಾಮ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಕಾಮ, ತಾಯ್ತನ ಮತ್ತು ಪುರುಷತ್ವ, ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಬೀಜಬಲಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷತ್ವ-ನಪುಂಸಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಗಳ ನಡುವಿನ ವೈರುಧ್ಯ, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಬಾರರು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧ, ತನ್ನತನವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಡವಲಕಾಯಿ' ಜೈವಿಕ ಕಾಮದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರರು ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪಡವಲಕಾಯಿಯ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪಡವಲಕಾಯಿ' ಕಾಮದ ವೇಗ, ಬಲ, ಪುರುಷತ್ವ, ಸುಂದರ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಸಫಲಕಾಮ, ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಮದ ಅದಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ' ನಾಟಕದ ತೆರೆ ಎದ್ದಾಗ, ರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ತುಂಬಿದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಡವಲಕಾಯಿಯನ್ನು ಲಂಬವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸೂತ್ರಧಾರ ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. "ಈ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ದೇವರ...ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮ್ಯಾಲ ತೋಳ ತೆಕ್ಕಾಗ ಹಿಡಿಕೊಂಡರ, ಕೆಳಗ ಉಡಿತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಕೊಟ್ಟಿರತಾನ! ಇಂಥಾ ವಿಪರೀತ ದೇವರ ಕಥೀನ ಇಂದಿನ ಆಟ." ಫಲವಂತಿಕೆಯ ದೇವರಾದ ಈ ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ವರ್ಣನೆ, ಅದರ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮಹಿಮೆಗಳ ಸ್ತುತಿ-ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರದ ಆರಾಧನೆಯಿದೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಊರಿನ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನದೇ ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಿರುವ ಗೌಡನ ವಿರುದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣನದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯವು :1. ಪುರುಷಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪೊಳ್ಳು ಒಡೆತನದ ವಿರುದ್ಧ ದನಿಯೆತ್ತುವುದು. 2. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶವು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಯಜಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಜೀತಮುಕ್ತಿ, ಸಮಾನತೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದ ಜನಸಮುದಾಯಪರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಳುವ ಪುರುಷವರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಒಡೆತನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನನ್ಯತೆಯ ಅಥವಾ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರವಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನ ವಸಾಹತು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದು.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನನ್ಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಸುತ್ತ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊಸ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

Corresponding Author:

Channabasava

Assistant Professor,

Department of Kannada,

Gulbarga University,

Bashumiyani Sahukar Govt First

Grade College, Manvi, Raichur,

Karnataka, India

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಖಾಸಗಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕಾರಣವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರವನ್ನು, ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ನಪುಂಸಕ ಒಡತನದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಅನೈತಿಕತೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮೀರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಮದ ರೂಪಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾದೆ. ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ, ದೇವರು, ಆರಾಧನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಂಕಥನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ನಪುಂಸಕ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಒಡತನದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಮೂಲದ ಪ್ರಮುಖ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತದೆ, ಬೇಡುತ್ತದೆ, ಆರಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಫಲವತ್ತಾದ ಹೊಲಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌಡ್ತಿ, ಬಸ್ತಿ, ಶಾರಿ- ಈ ಎಲ್ಲರೂ 'ಶಿಶ್ನ'ದ ಆರಾಧಕರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರದು ಜಡತ್ವದ ನಿರಾಕರಣೆ, ಚೈತನ್ಯದ ಆರಾಧನೆ. ಗೌಡ, ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಗುರ್ಯಾ-ಇವರು 'ಯೋನಿ' ಆರಾಧಕರು. ಉಳುವ, ಸಂಭೋಗಿಸುವ, ಅನುಭವಿಸುವ ತೀವ್ರ ತುಡಿತ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಊರಿನ ಗೌಡನ 'ಯೋನಿ' ಆರಾಧನೆ ಮಾತ್ರ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಉಳುವ ಮತ್ತು ಭೋಗಿಸುವ, ಒಡತನ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಂತೋನಿಯೊ ಗ್ರಾಮ್‌ಸಿಯು, ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ರಾಜಕೀಯದ ಜೊತೆಗೆ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನೈತಿಕ ನಾಯಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು 'ಪ್ರತಿಯುಜಮಾನಿಕೆ' (ಕ್ರಾಂತಿ ಹೆಜಿಮೊನಿ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಉಪ್ಪನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಯಜಮಾನಿಕೆಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಜೀವನಾವಶ್ಯಕವಾದ ನೀರನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಜನರ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡಂತೆ, ಕಂಬಾರರು ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ, ಅದರ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ 'ಲೈಂಗಿಕ ಆಧಾನ'ಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗತವಾಗಿರುವ ಯಜಮಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಸಮಾನ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು" ಗ್ರಾಮ್ಸಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗತ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಒಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು, ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಿದೆ. ಹೊಸದೊಂದು ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುರೂಪಿ ಜಾನಪದ ದೇವರಾದ 'ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ'ಯ ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಗೌಡ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆರಾಧನೆ ಜೀವಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರೇರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಶಿಶ್ನಪೂಜೆ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಅರಿವನ್ನು 'ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ' ಪೂಜೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೃಷಿಯ ಆರಾಧನೆ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ

ದಿನ ಗೌಡ್ತಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಊಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾಟಕ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ತನನ್ನ ತಾನು ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಲೈಂಗಿಕ ತುಡಿತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಗೌಡ್ತಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯ್ತನದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ದೇಹದ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು, ಫಲವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಜೀವ ವಿರೋಧಿಶಕ್ತಿಯ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರತರವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಟ್ಟ ಪ್ರಗತಿಪರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾಗಿ, ತಳೆದ ಪ್ರಗತಿಪರ ದೋರಣೆಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತವೆ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತವೆ. ಜಾತಿ ಏಣಿಶ್ರೇಣಿ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕೀಕರಣಗಳನ್ನು ಅಪಾರ ಹಠದಿಂದ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಜಗತ್ತು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ 'ಹಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕಿತು' ಮತ್ತು 'ಢಂಢಂ ದೇವರ ಸೋಲು' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಕಾಳಜಿಯೊಂದಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರ ಕಾಮದ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಮಾನಸಿಕ ತೊಳಲಾಟ, ಅಸಹಾಯಕತೆ, ಮುಕ್ತ ಆಲೋಚನಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವುಗಳ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಾಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ದಿಟ್ಟತನದ ಧೋರಣೆಯು 'ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ' ನಾಟಕದ 'ಗಂಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ಯಾ' ಮತ್ತು ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ 'ಗೌಡ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣ'ರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಎದುರಾಗುವ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕತೆ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಭಾವನೆಗಳ ಹಾಗೂ 'ಲೈಂಗಿಕ ಮತ್ತು ತಾಯ್ತನಗಳ' ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಘರ್ಷ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮೊದ ಮೊದಲು " ನೀ ಬಂದ ಯಾಕ ಜೀವಾ ಹಿಂದತಿ?" ಎಂದವಳು ಕಡೆಗೆ "ಬ್ಯಾಡಂತ ನಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ?" ಎಂದು ಗೌಡ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಬಗೆಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಂದುದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಛಲ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರಣಯ-ತಾಯ್ತನ-ಗಂಡಿನ ಯಜಮಾನಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ-ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಗೌಡ್ತಿ ಮೀರುವ ರೀತಿ ತುಂಬಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಸ್ತ್ರೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾಜಮಾನ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಯಾಜಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು-ಪುರುಷಾಧಿಕಾರ, ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಚನೆ, ಸಂರಚನೆ, ವಿವಾಹವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯ ಲೈಂಗಿಕ ಬದುಕಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ದಮನಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ-ಹೀಗೆ

ಯಾಜಮಾನ್ಯದ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹೇತರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಗತಿಪರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಮೂಲಕ ಕಂಬಾರರು ಹೊಸ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪುರುಷ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯ್ತನವೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ವೈಭವೀಕರಿಸುತ್ತಾ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು, ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಅವಳ ಮಾತೃತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಿಥ್ಯೆಯನ್ನು ಬಯಲುಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಫಲವತ್ತತೆ ಹಾಗೂ ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತಾ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ, ನಪುಂಸಕತ್ವಕ್ಕೆ, ಗಂಡನಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗೌಡ್ಡಿ-ಬಸಣ್ಣರ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಸಣ್ಣ-ಗೌಡ್ಡಿಯರ ಪ್ರಣಯ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾದಂತೆನಿಸಿದರೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಹುಚ್ಚ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟಾಗಿನ ನನ್ನ ಮರತಾಳ!” ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಸಣ್ಣನ ಬಂಡಾಯದ ಬೀಜ ಮೊಳೆತು ಫಲ ಕೊಡಲಿರುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇದೆ. ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ್ ಅವರು ‘ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಭೂಮಿ’ ಕುರಿತ ಲೇಖನವೊಂದರಲ್ಲಿ ‘ಭೂಮಿ ಪ್ರತೀಕ’ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ‘ಭೂಮಿ ಪ್ರತೀಕ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ದ್ರವ್ಯ-ಚೈತನ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ-ಹಿಂಸೆ ಈ ಅಂಶಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ದಾಟುವುದು ಇದರ ಆಶಯ”. ಆದರೂ, ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಪತನವನ್ನು ಸಾರುವುದು ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ದೇಹ-ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಗೆ ಊರಿನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಗುರ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವೋಟಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯವೆಂಬ ಕ್ರೂರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವೆಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಒಳಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವ, ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಣ, ಸಂಪತ್ತು, ಭೂಮಿ, ಹೆಣ್ಣು, ಅಧಿಕಾರ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಭೌತಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಪಭೋಗಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಗುರ್ಯಾ-ನಿಂಗಿ, ಗೌಡ್ಡಿ-ಬಸಣ್ಣ ಇವರು ಅಧಿಕಾರ ಕಾಮದ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಟೆದು ನಿಂತಿದ್ದು ಈ ನಾಟಕದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಯಾಜಮಾನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಪರಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡುವುದು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ದಾಖಲಿಸಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ್ ಕಂಬಾರರ ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, 1995.

2. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು 1993.
3. ನಾಗರಾಜ ಡಿ.ಆರ್, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ,
4. ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಸ್.(ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ), ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2001.
5. ಶಂಕರಾವ್ ಚ.ನ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಿರು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಚೈಭಾರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು, 2001.